

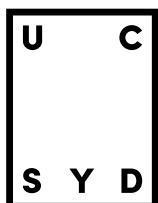
MULIGHEDER I GRÆNSE-LANDET

– ERFARINGER MED DANSK-TYSK FILMARBEJDE I SKOLEN

Erfaringer fra 6 år med dansk- tyske filmforløb- Hvad vi har lært og hvordan du kan bruge det

Projektleder: Birgitte Boelt, UC SYD, CFU
Instruktør: Martin Strange-Hansen
Klipper: Thomas Engell
Filmfotograf: Eric Witzgall
Manuskriptforfatter: Friedrich Tiedtke
Udgivelsesår: Forår 2025

Filmforløbet har været støttet af Kulturaftale Sønderjylland -Schleswig

Forord

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig har haft som et ønske, at arbejdet med film skulle være et fokusområde. Det har mundet ud i, at elever i folkeskolens ældste klasser har fået et tilbud om at arbejde grænseoverskridende med film, som har udmøntet sig i følgende målsætning:

Eleverne lærer at arbejde med filmmediet, så de bliver skarpe til at formidle emner gennem film. Aktiviteten skal skabe en fællesskabsfølelse mellem danske og tyske unge og bidrage til de unges dannelse.

Gennem kulturaftalen har vi kunnet arbejde flerårigt og i en fleksibel ramme, der har givet os mulighed for at justere og udvikle filmforløbet i forhold til didaktiske og sociale overvejelser.

Udgivelsen af "Erfaringer med et dansk-tysk filmforløb" er blevet til i et samarbejde mellem projektleder Birgitte Boelt, UC SYD, CFU og de 4 filmprofessionelle, som har været instruktører på flere filmcamps og efterfølgende skolebesøg.

Vi har alle bidraget med fælles erfaringer og egne betragtninger set fra den position, som vi hver især har haft igennem projektet. Vi håber med denne udgivelse at kunne bidrage til en videndeling med andre, som står overfor at skulle etablere møder og kommende projekter med danske og tyske deltagere fra skoleniveau til voksne. Derfor har vi bestræbt os på at give vores erfaringer et generelt perspektiv, som kan være brugbart i andre projekter end film.

Publikationens fokus

I perioden 2019-2024 har der gennem kulturaftalen årligt været afholdt et dansk-tysk filmforløb, som har udviklet sig undervejs og også haft sine udfordringer i forbindelse med Coronatiden. Men den har også budt på nye og andre muligheder herigennem. Vi har samlet op på nogle erfaringer, som kan være til gavn for fremtidige dansk-tyske projekter i det hele taget.

Vi vil i denne publikation komme ind på, hvilken merværdi samarbejder henover grænsen giver, hvilke overvejelser vi har gjort os undervejs i forhold til at opkvalificere vores tilbud og ikke mindst, hvilke erfaringer der har gjort os klogere.

Indhold

- Side 6: Opbygning af filmforløbet
- Side 7: Gentagelser styrker et projekt – deltagere og konceptudvikling
- Side 7: Grænselandet som naboskab
- Side 8: Dansk-tysk samarbejde – en merværdi
- Side 8: Hvad skal der til for at skabe en kontakt mellem danske og tyske elever?
- Side 9: Hvordan løses de sproglige udfordringer og barrierer? (elever/instruktører/lærere)
- Side 9: En balance mellem det faglige og det sociale (icebreakers og andre aktiviteter)
- Side 10: En ulige tilgang til hjælpemidler (IT) på dansk og tysk side
- Side 10: Lærerrollen – gør den tydelig!
- Side 10: Hvad kan man kræve af eleverne – tilpas undervisningen
- Side 11: Det optimale projekt (anbefalinger)
- Side 12: Erfaringer fra projektleder (Birgitte Boelt, UC Syd)
- Side 13: Hvilken rolle spiller mødet med de filmprofessionelle (Filmfotograf Erik Witzgall)
- Side 15: Dansk tysk filmcamp – fra instruktørens stol (Filminstruktør Martin Strange-Hansen)
- Side 17: Gode råd fra filmfotografen (Filmfotograf Eric Witzgall)
- Side 18: Den „gode” historie (Manuskriptforfatter Friedrich Tiedtke)
- Side 20: Hvorfor skal vi lave film? (Filmklipper Thomas Engell)

Opbygning af filmforløbet

Filmforløbet har gennem årene været bygget op nogenlunde efter samme model – bortset fra under Coronatiden, hvor det ikke var muligt at lade skolerne mødes fysisk. Ideen har været at lade danske og tyske skolars 9. eller 10. årgang mødes på en camp over 2 dage sammen med 4 filmprofessionelle, der med hver deres faglighed har lavet workshops med eleverne for at klæde dem på til at kunne arbejde med kortfilm efterfølgende på deres egen skole, inden de alle er blevet samlet til en fælles dansk-tysk filmfestival, hvor de har dystet om priser for bedste historie, bedste teknik, bedste skuespil, publikumsprisen og endelig hovedprisen: bedste film. Lærerne har været inviteret til et kursus, hvor de er blevet klædt på til at skulle arbejde med kortfilm. Her har lærerne også kunnet lave praktiske aftaler inden mødet mellem danske og tyske elever på den forestående camp. Undervejs i processen med at lave film på skolerne, har skolerne fået besøg og hjælp fra de filmprofessionelle – en individuel vejledning til de forskellige filmgrupper. Det skal også nævnes, at der hvert år har været aftalt et fælles overordnet tema, som filmene skulle have som omdrejningspunkt. Et andet krav har været, at filmene skulle være mellem 3 og 6 min (inkl. rulletekster). Derudover har filmene skullet have undertitler på henholdsvis dansk og tysk. Endelig skal det nævnes, at eleverne er blevet trakteret med "bobler" og chips på filmfestivalen, der har været afholdt på Tønder Kulturhus (Schweizerhalle). Vi har været heldige, at formanden for det dansk-tyske kulturudvalg, René Andersen, der også er formand for Kultur- og Fritidsudvalgte i Tønder Kommune, hvert år har stået for præmieoverrækkelsen af hovedprisen. Denne rammesætning har løftet afslutningen på filmforløbet hvert år.

Eleverne fik mange sociale kontakter i pauserne omkring billardbordet på Knivsbjerg

Sonja Schmidt, Altes Gymnasium

Gentagelser styrker et projekt – deltagere og konceptudvikling

Vi har igennem filmprojektet fået lov til at arbejde i en længere årrække med det samme koncept i form af et dansk-tysk filmforløb. Det har været en klar fordel at kunne tilbyde det samme tilbud til skoler flere år i træk. På den måde er det blevet kendt på skoler og enten har tidligere deltagere videregivet tilbuddet til nye kolleger – eller også har en lærer, som har skiftet skole, tilmeldt sin nye skole med baggrund i sit eget kendskab til dette projekt. Vi har også set, at det på nogle skoler er blevet en "tradition" at deltage med nye klasser fra samme skole. Det har for os givet en god mulighed for at justere undervejs, når vi har kunnet gøre brug af de samme læreres tilbagemeldinger. På samme vis har det været en fordel at gøre brug af næsten de samme instruktører, idet vi i fællesskab med både lærere og filmprofessionelle har kunnet lave ændringer undervejs i forhold til didaktiske overvejelser med henblik på en opkvalificering af projektet.

Det har også vist sig, at når der er tale om et nyt dansk-tysk tilbud til skoler nord og syd for grænsen, kan det være et stort arbejde at skaffe deltagere til et ukendt og nyt projekt. Derfor er det netop vigtigt at lave flerårige projekter.

Grænselandet som naboskab

Takket være en vilje blandt regionens politikere på begge sider af grænsen, har det været muligt med midler fra kulturaftalen at etablere mange gode møder mellem danske og tyske skoler. Der har været plads til at eksperimentere med arten og længden af møder gennem tiden. Vi har italesat mødet mellem dansk og tysk side som mødet mellem naboer – og man har kaldt sproget for "nabosprog" og ikke "fremmedsprog".

I vores filmprojekt indlagde vi oplæg fra unge til unge gennem Grænseforeningen. Det var interessant at høre de unge fortælle om deres erfaringer ved at bo i et grænseland – og også tilhøre et mindretal på godt og ondt.

Det er helt klart en fantastisk mulighed, som vi har fået i vores region, at vi på den måde kan lære en anden kultur at kende gennem disse dansk-tyske møder. Det er også vores erfaring, at samtlige deltagere, der har været med i grænseoverskridende projekter, gerne vil melde sig igen, også selvom der har været udfordringer undervejs.

Vi har herigennem udnyttet det potentiale, der ligger i at bo så tæt på grænsen set fra både dansk og tysk side.

Dansk-tysk samarbejde – en merværdi

Vi har fået en gave ved at bo her i grænseregionen med muligheder for et tæt samarbejde hen over grænsen. Det giver et indblik i hinandens kulturer, og det fører noget nyt med sig hver gang, man er med i et dansk-tysk samarbejde. Undervejs i et projekt kan man godt tænke, at det er mere besværligt at arbejde hen over grænsen – både i forhold til sprogforskelle og også i forhold til forskelligheder i skoleverdenen – her tænkes på flere projekter, som gennem årene har været udfordret grundet it-mæssige forskelle på begge sider af grænsen.

Det har også vist sig nødvendigt at tænke meget mere stilladsering af elevmøder og hensyntagen til forskelligheder end først antaget. Men når det er sagt, er det også en større glæde og tilfredshed, når et dansk-tysk møde lykkes. Det er også givende at opleve, at unge på begge sider af grænsen faktisk går op i de samme ting. Det har stået klart, når vi

har set elevernes egne film til vores dansk-tyske filmfestival. Det er de samme temaer, som de unge er optaget af, uanset om man er dansk eller tysk. Eleverne har da også netop italesat, at det har været sjovt at se hinandens film. Selve filmens omgivelser har netop også givet et indblik i, hvordan man bor, og hvordan skoler og omgivelser ser ud nord og syd for grænsen.

Sammenfattende er det en helt klar opfattelse, at den merværdi man får ud af et dansk-tysk samarbejde helt står mål med det ekstra arbejde, som der skal lægges i et dansk-tysk projekt.

Men det er en god idé at få aftalt et fysisk møde mellem parterne inden afviklingen af et projekt, så man kan få lavet en forventningsafstemning og en italesættelse af eventuelle forskelle, som der skal tages hensyn til.

Hvad skal der til for at skabe en kontakt mellem danske og tyske elever?

Det er helt klart, at de sproglige udfordringer fylder meget i mødet mellem danske og tyske elever. Derfor har vi med erfaringer fra flere dansk-tyske projekter fundet frem til følgende opmærksomhedspunkter og gode råd, hvis det skal lykkes:

- Konkrete opgaver, som gerne må være noget, man skal gøre, som ikke kræver så megen

**Det er vigtigt med
en klar defineret
lærerrolle**

Anette Pedersen, Kløvermarkskolen

sprogfærdighed. Men hvor man ved brug af andre veje til kommunikation kan agere sammen. Det kan som i vores filmprojekt være at skabe en lille film sammen i blandede dansk-tyske grupper. I andre projekter kan det være noget andet, som kommer i spil. Men gør brug af flere muligheder for at kommunikere, der ikke kræver et stort ordforråd. Vi har set gode eksempler på, at danske og tyske børn sidder sammen og laver et fælles produkt – eller får en sjov handlingsopgave, der får et godt grin frem og løser op for en generthed, som også må tages med i betragtning som et vilkår, når elever mødes.

- Derfor er det godt at indarbejde "Ice-breakers" og pauser, når danske og tyske elever mødes. Vigtigt er også at stilladsere disse lege. De leger ikke sammen af sig selv.
- Beskeder skal gerne gives på begge sprog, så man sikrer sig, at alle har forstået opgaven.
- Lærerne skal være forbilleder og være aktive, når mødet finder sted. Eleverne gør, som lærerne viser. Så er læreren deltagende og engageret, så følger elevernes motivation også med, har det vist dig ved flere lejligheder fra tidligere og nuværende dansk-tyske projekter.
- Elever og lærere skal være godt forberedte inden mødet.
- Et fysisk møde mellem lærerne er et godt udgangspunkt i flere tilfælde. Her kan man få evt. aftaler på plads og få etableret en kontakt inden mødet med eleverne.
- Gentagelser er godt, da lærerne på den måde kan klæde de næste kolleger på til opgaven. Her tænker jeg på flerårige projekter som vores filmforløb. Det er helt klart, at skoler og lærere, som har været med tidligere, kan bringe en god kultur med til de næste.
- Rolleafklaring – hvem gør hvad og hvilke forventninger har man til hinandens roller? (voksne – lærere og instruktører /aktører)
- Være tydelig overfor eleverne i forhold til program og forventninger til mødet
- Og så til sidst: Hvornår skal man være tilfreds og tænke at noget er lykket? Måske det kunne være interessant at stille op som mål inden tiden. Her tænkes på, hvad der rent faktisk er realistisk at have som mål, når danske og tyske elever mødes. Herunder indgår også et tidsperspektiv i forhold til længden af et møde.
- Vi kan se, at der er et tidsperspektiv, som skal medtænkes ved dansk-tyske møder. Et kort møde giver ikke så meget i forhold til en social kontakt mellem eleverne. Det er helt klart af betydning, at det enten bliver møder ad flere gange eller over en længere periode (flere dage – og gerne med overnatning).

Hvordan løses de sproglige udfordringer og barrierer?

Det er vigtigt, at der er mange konkrete opgaver, når danske og tyske elever skal kommunikere med hinanden. Vi har i vores projekt brugt filmproduktionen og filmsproget som et hjælpemiddel. Eleverne har fået en konkret defineret opgave, som skulle løses i fællesskab. Vores oplevelser har været, at danske og tyske elever bruger mange måder at kommunikere på – men selvom de danske elever har visse tyskkundskaber, når vi når 9.-10. klasse bliver det engelsk, de mødes om, idet både danske og nu også tyske elever her er på nogenlunde samme niveau og er vant til at bruge dette sprog i deres hverdag og også i deres fritid. Hvis man ønsker at lægge mere vægt på brug af dansk og tysk som nabosprog er det nødvendigt at stilladsere denne del – og at de deltagende faglærere understøtter.

Hvad angår de filmprofessionelle (instruktører) har vi skiftet lidt undervejs i de 6 år, som projektet har kørt. Erfaringen siger, at hvis der er tale om et højt fagligt niveau, er det svært for eleverne at få hele indholdet med, når det er på engelsk, så derfor har det været nemmere for de instruktører, som har været tosprogede (tysk og dansk), at de kunne forklare det svære på begge sprog. Vi har haft en blanding af instruktører, der var tosprogede og ikke var det og har valgt, at det ikke kunne være et krav til instruktørerne, at de skulle kunne begge sprog. Vi har i stedet valgt at prioritere deres faglighed og deres formidlingsevner.

Balance mellem det faglige og det sociale

Der har i dette filmprojekt og i tidligere dansk-tyske projekter kommet en overvejelse ind i forhold til, hvor højt et fagligt niveau, der har kunnet komme på tale. Man må konstatere, at det er nødvendigt at sætte sit faglige ambitionsniveau ned i dansk-tyske projekter. Der skal tages hensyn til de to sprog og til at eleverne både er på overarbejde fagligt og socialt på en og samme tid, når de mødes i dansk-tyske projekter med et fagligt indhold.

Icebreakers og sociale aktiviteter

Et vigtigt element i et dansk-tysk skoleprojekt er at huske på det sociale (icebreakers), selvom der er et fagligt mål i sidste ende. Eleverne skal have det sjovt, de skal have tid til at lære hinanden at kende. Arbejder man med øvelser, skal der tages hensyn til en generthed for nogle aldersgrupper. Hvad kan man kræve, og hvad er sjovt og ikke grænseoverskridende?

På vores filmcamp, der blev afholdt på Knivsbjerg ved Røde Kro, var faciliteterne perfekte til vores formål. Indendørs var der billard, fodboldspil m.m. i et fællesrum, som dannede rammen om pauser og fritid. Her var elevflokket blandet – og lærerne har ved evalueringen nævnt, at eleverne har skabt kontakter indbyrdes gennem disse uformelle aktiviteter. Vi har også snakket med lærerne om, at det er ikke alt, som vi voksne ser. Så selvom det måske ikke ser ud til, at eleverne blandes, som vi ønsker det, er der alligevel foregået en kontakt, som de bygger videre på efterfølgende gennem bl.a. facebook.

Udendørs er der fine sportsområder, som vi har benyttet til at bringe eleverne sammen om noget i en mere formel ramme – eks. en fodboldkamp eller langbold.

Lærerne melder tilbage, at eleverne har givet udtryk for, at det har været sjovt at møde andre elever fra et andet land. Et år, hvor vi afprøvede, at tyske og danske elever skulle overnatte sammen, var tilbagemeldingen spontant fra nogle danske elever: "at de tyske elever var helt søde" (citater: Heidi Iwersen, lærer, Tønder Distrikthøjskole – Overbygningsskolen).

En ulige tilgang til hjælpemidler (IT) på dansk og tysk side

Undervejs i vores filmprojekt er vi stødt på flere udfordringer i forhold til forskellige muligheder og begrænsninger på begge sider af grænsen. Danske skoler har f.eks. adgang til Skoletube og Filmstriben, hvor der ligger mange fine værktøjer til brug for elever, når de skal lave kortfilm m.m. Den samme adgang til værktøjer har man ikke i Tyskland. Derfor valgte vi – også grundet Corona – at udvikle et online fælles værktøj, der kunne bruges af både danske og tyske elever.

Det blev fremstillet i 2020 med følgende adresse: www.filmfokus.org. Sitet indeholder både

Det har været en fejl fra os lærere, at vi fik afsat for lidt tid til projektet. Det var mere tidskrævende end antaget

Anette Pedersen, Kløvermarksskolen

video tutorials over forskellige delelementer i filmprocessen, et flot filmbibliotek og endelig et kommunikationsværktøj, der muliggjorde, at danske og tyske elever kunne arbejde sammen, selvom de ikke var fysisk sammen grundet Corona på det tidspunkt.

Hjemmesiden er oversat til dansk og tysk og kan med fordel bruges på begge sider af grænsen.

Grundet de ulige adgange til f.eks. "klippeværktøjer" blandt skolerne har vi gjort os mange didaktiske overvejelser i løbet af årene. De senere år har man også været udfordret på de danske skoler, da der har været begrænsninger på, hvad skolerne har kunnet tilgå af klippeværktøjer grundet IT-sikkerhed på skolerne – og en restriktiv politik inden for dette område.

Det har også været en udfordring specielt i starten, at det ikke var alle, som kunne medbringe computere til filmcampen. Det betød, at vi har måttet leje nogle, men det virker nu som om, at tiden har hjulpet på denne udfordring. Flere og flere skoler har fået mere digitalt udstyr pr. elev.

Lærerrollen – gør den tydelig!

Vi har undervejs i forløbet brugt en del overvejelser på, hvordan man bedst får lærerne i spil sammen med de filmprofessionelle. Disse overvejelser er også blevet forstærket gennem evalueringer med alle parter. Filmfolkene har undervejs givet udtryk for, at de gerne ville have mere hjælp til det pædagogiske, og lærerne har givet udtryk for, at det har været vanskeligt at finde deres rolle, så derfor er vores anbefaling, at man nøje får lavet en forventningsafstemning parterne imellem og også får skrevet ned, hvad der forventes af hinanden. Det skal være helt tydeligt og klart for alle.

Hvad kan man kræve af eleverne – tilpas undervisningen

For mange elever er det en udfordring at skulle tage kontakt til andre og i vores tilfælde elever fra et andet land med et andet sprog. Vi har kunnet se, at jo ældre eleverne har været og jo flere sprogkundskaber de har haft, jo nemmere har det været at få en kommunikation og en kontakt etableret. Vi har altid haft som et mål, at danske og tyske elever skulle forsøge sig med hinandens nabosprog – specielt har vi tænkt, at de danske elever burde kunne forsøge sig på tysk. Det har ikke været så nemt. I den alder, som vi har haft med at gøre (8.-10. årgang), er der også en generthed, der kan være en barriere i mødet mellem danske og tyske elever. Vi har dog oplevet rent sprogmæssigt,

at både danske og tyske elever behersker det engelske så godt, at det bliver det sprog, de mest gør brug af i forhold til hinanden.

I vores filmprojekt har de filmprofessionelle undervist i hver deres faglighed (Instruktion, manuskript, klip, og kamera/film). Det har været et forholdsvis højt fagligt niveau men også noget konkret at arbejde sammen om. Vi har haft den udfordring at skulle tilpasse de faglige krav i forhold til en blandet gruppe af danske og tyske elever. Det har stillet store krav til deltagerne både at skulle tage imod høje faglige input samtidig med at skulle møde nye kammerater og til og med på et andet sprog. Og i nogle tilfælde har vores instruktører til og med undervist på engelsk. Andre instruktører har behersket tysk og dansk lige godt. Det har klart været en fordel at kunne skifte sprog i forhold til at kunne hjælpe eleverne og blive forstået.

Erfaringen har lært os at tilpasse de faglige krav i denne sammenhæng, at der skal noget mere socialt til undervejs i mødet i form af formelle og uformelle sociale aktiviteter. Der skal også tænkes i, hvor meget man kan fylde på, når danske og tyske elever mødes. Hvad er det man vil opnå – og hvad skal fylde mest? Det skal der være en bevidsthed

om fra planlæggernes side. Man skal tilpasse sine forventninger.

Det optimale projekt (anbefalinger)

Med de erfaringer in mente som vi har gjort os i de mange og forskelligartede dansk-tyske projekter gennem årene, er der nogle helt grundlæggende forhold, som der skal tages hensyn til og som her vil fremstå som generelle anbefalinger til dansk-tyske projekter:

- Projekterne skal enten være flerårige eller foregå over en længere periode. Hvis man har som mål at etablere en god kontakt mellem danske og tyske elever, så er én dag ikke nok. Her kan man blive nysgerrige på hinanden, men man skal ikke forvente mere end det.
- Sørg for at have begge parter med fra starten, så alle er ligeværdige. Måske er det en fordel, at skolerne selv er aktive også i forhold til en ansøgning. Hvis de indgår som partnere og ikke bare som modtagere af et tilbud, vil der sandsynligvis være et større engagement og ejerskab. Det er dog ikke altid muligt – der kan være fordele ved, at institutioner tilrettelægger større møder som f.eks. en camp – eller vores

flerårige filmforløb. Det er ikke altid muligt, at skoler har tid og overskud til at lægge så meget oveni i deres øvrige arbejde.

- Det helt optimale i forhold til en dybere relation mellem danske og tyske elever, er færre elever og flere møder med de samme elever. Nogle skoler har faktisk efterspurgt at få en form for venskabsklasse med aktiviteter og møder over en flerårig periode. Her har der været tale om at starte med et socialt møde og så efterhånden som eleverne kender hinanden skrue op for det faglige indhold og krav.
- Det er helt klart en fordel at arbejde med instruktører eller oplægsholdere, som er tosprogede. Det skal ikke ses som et krav, men der hvor det kan lade sig gøre, er det at foretrække.
- Lærerrollen er virkelig vigtig i forhold til, om et dansk-tysk møde kan lykkes. Der skal være tydelige krav og forventninger til alle deltagere inden et projekt går i gang.
- Det er vigtigt at få en afslutning eller et færdigt produkt, når et projekt slutter.
- Der skal være sjovt at deltage.
- Tilpas det faglige ambitionsniveau.
- Vær tydelig i forhold til målsætning.

Erfaringer som projektleder - af Birgitte Boelt -

Igennem et mangeårigt arbejde som projektleder for dansk-tyske møder, specielt skolemøder er der følgende forhold som jeg vil pege på, der er relevante set fra min position:

- At starte op med et nyt projekt/tilbud går ikke af sig selv. Skoler får så mange tilbud ind ad døren, at nye tilbud ofte bliver overset i hverdagens travlhed.
- Det er vigtigt ikke at give op, men at bruge sit netværk og andre relevante hjælpere til at få formidlet et budskab/en invitation.
- Ring til skoler og fortæl en leder eller en anden kontakt om det nye projekt. I en telefonsamtale kan man hurtigere få afklaret spørgsmål og yderligere informationer. Følg op på din opringning.
- Brug tidligere deltagere som ambassadører til et nyt projekt, når der skal skaffes deltagere.
- Gå efter flerårige projekter – det bliver herigennem nemmere at skaffe nye deltagere og måske koble dem med deltagere, som har været med før. Det afstedkommer en god videndeling.
- Få gjort lærere aktive og engagerede – enten ved at gøre dem til projektejere eller ved at få

dem i spil med faste nedskrevne opgaver. De er vejen ind til eleverne engagement og positive medvirken.

- Lav mundtlige evalueringer – evt. gennem et zoom-møde eller lignende. Der kommer mange gode og brugbare udtalelser frem herigennem.
- Vær til stede ved afviklingen af projekterne – og vær bevidst om det bindeled man er som projektleder i forhold til alle aktører og deltagere i projektet.
- Lyt til de medvirkende i projektet og vær villig til at være fleksibel, så alle føler sig hørt.
- Stil ikke for store og urealistiske krav til de dansk-tyske skolemøder. Accepter den virkelighed, som gør sig gældende både i forhold til skolars tidsforbrug (lærernes) og elevernes alder og modenhed.

Hvilken rolle spiller mødet med de filmprofessionelle – af Eric Witzgall-

En af de helt afgørende faktorer for den succesfulde gennemførelse af vores filmcamp var mødet mellem eleverne/lærerne og de professionelle filmfolk.

Det var vigtigt for os, at eleverne møder alle de relevante fagligheder på en filmproduktion tidligt i forløbet, således at de kunne gennemskue hele processen med at lave en film fra start af.

Vi har valgt at fokusere på følgende fagligheder:

- **Manuskriptforfatter** – for at sikre at eleverne udvikler en overskuelig historie med en tydelig konflikt og en hovedperson med en klar vilje.
- **Instruktør** – for at vise eleverne, hvordan man arrangerer de enkelte scener og for at sikre gode skuespilpræsentationer.
- **Fotograf** – for at lære hvordan man dækker en scene ind med forskellige indstillinger og for at fokusere på en interessant billedside.
- **Klipper** – for at kunne sætte optagelserne sammen til en spændende og vedkommende fortælling, hvor publikummet kan leve sig ind i karaktererne.

NOTE: Hvis man gerne vil udvide workshoppen, kan man inkludere lyd og scenografi som de næste relevante fagligheder, men det havde vi ikke ressourcer til.

Det viste sig også at være en stor fordel at insistere på, at de lærere, der ledsagede klasserne, deltog i de forskellige fagworkshops på lige fod med eleverne. De havde herigennem den samme viden som eleverne og derved var bedre rustet til at kunne hjælpe dem med at lave deres egne film efterfølgende.

Flere lærere har desuden udtalt under forløbet, at de selv har lært en hel del, og at det har været gavnligt for dem at deltage i de enkelte workshops – ikke kun for at kunne hjælpe eleverne, men også for deres egen faglighed var det positivt at få en større forståelse for, hvordan man laver en film.

At møde en filmprofessionel har for de fleste elever været en ganske positiv oplevelse. Til dels fordi de på den måde møder forskellige filmkunstnere, som introducerer en ny og anderledes måde at tænke og handle på, end eleverne er vant til fra deres hverdag i skolerne. Og til dels fordi det giver undervisningen en større autoritet at have en professionel filmskaber i de forskellige fagligheder til stede.

Her skal man heller ikke glemme en vis "star factor", når eleverne møder en tidligere Oscar- vinder eller skaberen bag deres yndlingsjulekalender. Dette giver hele projektet en større autenticitet og højtidelighed – eleverne føler, at de er med på noget specielt.

Helt konkret har det også vist sig at være motiverende for eleverne at få feedback fra en filmprofessionel – de har været mere engageret i projektet og har afleveret bedre film i sidste ende.

Det er især skolebesøget i klippefasen, hvor filmholdene har fået individuel feedback på deres filmprojekt af en af de proffe på de forskellige skoler, som har bidraget til kvaliteten af de færdige film. Flere elever har efterfølgende udtalt, at de har fået mere lyst til at gøre en ekstra indsats for filmen efter besøget, hvilket også bekræftes af lærerne på de forskellige skoler.

At have en erfaren fagperson som individuel sparringspartner, hvor eleverne har følt sig hørt og taget alvorligt, har givet eleverne mere selvtillid. Samtidig har mødet åbnet en dør til en mere kunstnerisk/kreativ tilgang til tingene, end eleverne er vant til fra skolens side og derved bidraget til at udvide deres horisont.

Sidst men ikke mindst har det også været væsentligt for projektet, at de fire filmfolk har kunnet udveksle erfaringer med hinanden før, under og efter workshoppen. Her kunne vi opbygge et fælles sprog,

 **Vær opmærksom
på at elever i Tysk-
land er et år ældre
end i Danmark i forhold til
samme klassetrin**

Sonja Schmidt, Altes Gymnasium

og give hele forløbet en rød tråd, således at der var sammenhæng mellem de enkelte workshops og projektet i det hele taget. Her var det ikke uvæsentligt, at vi alle sammen kendte hinanden i forvejen fra andre projekter.

At have filmprofessionelle med i sådan et forløb er helt essentiel for gennemførelsen og succesen af projektet, og jo tidligere man kan inddrage deres ekspertise i processen, jo bedre er det for både deltagerne af workshoppen og dem der organiserer den.

Dansk -tysk filmcamp - fra instruktørens stol - af Martin Strange-Hansen, filminstruktør -

Som gennemgående underviser på projektet siden pilot-campen i 2019, har jeg haft mulighed for at bidrage til den kontinuerlige didaktiske udvikling af filmcampen. Både med hensyn til min egen faglighed som filminstruktør, og campens samlede indhold og struktur, som kontinuerligt er tilpasset de erfaringer, vi har gjort os undervejs. De digitale og tekniske udfordringer det har indebåret at afholde projektet er fyldestgørende beskrevet andetsteds i denne udgivelse. Min opsummering omhandler derfor primært de didaktiske erfaringer, vedrørende undervisningen i min egen faglighed som filminstruktør på filmcampen.

Før jeg går i dybden med erfaringerne, vil jeg lige ridse et par didaktiske udfordringer op vedrørende undervisningen i instruktørfunktionen generelt:

Generel udfordring 1: Rollen som filminstruktør er svær at omsætte til enkle læringsmål, da der ikke kan sættes håndværksmæssige færdigheder til funktionen. Instruktørens arbejde er både organisatorisk, analytisk, kreativt og eksekutivt. Det er den overordnede kunstnerisk ansvarlige funktion på filmen, hvilket kræver at instruktøren er engageret i filmen fra start til slut. Det er derfor den mest arbejdskrævende funktion på filmen, hvilket eleverne skal forberedes på, så de kan gennemføre produktionen.

Generel udfordring 2: Instruktørens beslutninger, kommunikation og samarbejde med de andre funktioner er altafgørende for publikums oplevelse, forståelse og følelsesmæssige indlevelse i filmen. Herunder er især samarbejdet med fotograf, skuespillere, manuskriptforfatter og klipper afgørende. For at forberede eleverne til denne opgave, skal undervisningen give eleverne forståelse for instruktørens betydning på filmholdet, samt tilbyde eleverne værktøjer til at kunne påtage sig denne rolle.

Ud over disse to generelle udfordringer ved undervisning i filminstruktørens rolle, har jeg på de dansk-tyske filmcamps skullet forholde mig til et par specifikke udfordringer for undervisningen:

Dansk-tysk udfordring 1: Sproglig og social udebane: En del af instruktionsundervisningen omhandler, som ovenfor beskrevet, formidling af komplicerede kompetencer, som i sig selv er udfordrende at omsætte til læring. Når denne proces og kommunikationen om den foregår på et andet sprog og sammen med en gruppe mennesker, som du ikke kender, så indtræder en usikkerhed overfor læringssituationen, som skal håndteres, for at en læring kan finde sted.

Dansk-tysk udfordring 2: Tid fra læring til produktion: Med store forskelle i feriekemaerne mellem danske og tyske skoler i efteråret har der været stor tidsmæssig spredning i perioderne, de enkelte klasser i Danmark og Tyskland har brugt

på filmproduktionen efter filmcampen. Det har i flere tilfælde betydet, at der er gået lang tid, fra at eleverne har modtaget undervisning på filmcampen, til de skulle arbejde med de tillærte kompetencer. Det har betydet, at en del læring ikke er blevet brugt, mens den var nyligt tillært, og derfor var der risiko for, at eleverne havde svært ved at huske læringen, så den kunne bruges i praksis.

Erfaringer og løsninger

Erfaring 1: På de første dansk-tyske filmcamps lagde vi stor vægt på, at eleverne skulle samarbejde på tværs af grænser. Det betød at danske og tyske elever blev blandet til nye grupper, som skulle samarbejde på filmcampen. Jeg erfarede her, at dansk-tysk udfordring 1 gjorde, at læring var svær at opnå, når jeg blandede eleverne på tværs af sprog og klasser. Filminstruktørens rolle er, som beskrevet i generel udfordring 1, i forvejen svær at omsætte til enkle læringsmål.

Løsning: På de sidste filmcamps besluttede jeg at undervise danske og tyske elever samlet, men at de udførte deres opgaver i de grupper, som deres lærere allerede havde etableret hjemmefra. For at højne interaktionen og udvekslingen mellem danske og tyske elever blev der derfor indlagt mere tid til sociale aktiviteter undervejs i filmcampen, ligesom der blev afholdt arrangement om at være ung i en grænseregion.

At eleverne gennemgik undervisningen sammen i de grupper, som de efterfølgende skulle lave film i, kunne også til en vis grad afhjælpe udfordringen beskrevet i dansk-tysk udfordring 2: Når hele gruppen havde modtaget undervisningen, var sandsynligheden større for at gruppen samlet set ville huske de vigtigste pointer ved læringen, når de selv skulle optage på egen skole.

Erfaring 2: Som beskrevet i generel udfordring 1 & 2 består filminstruktørens arbejde af mange kompetencer, som kan være krævende for eleverne

at begribe. Og meget af instruktørens arbejde er som beskrevet både organisatorisk og analytisk: Halvdelen af instruktørens arbejde foregår i præproduktionen (forberedelsen) af filmen, hvorfor det for eleverne nemt føles som skoleopgaver at lære om.

Løsning: Jeg valgte derfor at indsnævre undervisningen til at omhandle instruktørens arbejde med at omsætte manuskriptet til film med hovedfokus på arbejdet med skuespillere og fotograf, da det er den mest taktile del af instruktionsarbejdet. Konkret udmøntede det sig i, at elevgrupperne fik konkrete opgaver med at:

- Lave læseprøver på en scene og snakke om personkarakteristikker
- Undersøge karakterernes vilje og modstand i scenen
- Lave arrangement til en scene, som så omsættes til en gulvplan

Med denne basale forberedelse, kan man som instruktør tilgå filmoptagelsen med et vist overblik og kommunikere med hold og spillere om, hvad der skal filmes og hvorfor.

Erfaring 3: Eleverne er vant til at se film som enkeltklip, men ikke i at omsætte tekst til billede. De aflæser derfor ofte ikke vigtigheden af nærbilleder og reaktionsbilleder i manuskriptet, men registrerer kun dialog og beskrevne handlinger. Resultatet er, at de ofte kun optager scenerne i små bidder og mest optager totalbilleder. Det betyder at deres film er svære at klippe sammen, og at der tit mangler materiale og nærbilleder.

Løsning: Vi indførte en introopgave de sidste to år, hvor eleverne fik udleveret en scene, som de fik til opgave at filme i 5 forskellige prædefinerede vinkler. Kameraet skulle optage hele scenen i alle 5 vinkler, også selvom personen der blev filmet ikke havde replikker. Det gav eleverne indblik i vigtigheden af reaktionsbilleder, og en dybere indsigt i filmprocessen. I resten af min undervisning kunne jeg minde eleverne om introopgaven. Når jeg efterfølgende var på skolebesøg i klippeperioden, var det tydeligt for filmenes kvalitet, hvilke grupper der havde husket denne praksis i optageprocessen.

Afslutning

Det har været givende at bruge min filmfaglighed til at få danske og tyske elever til at mødes og udveksle på tværs af landegrænser. Havde der været mulighed for et længere forløb med eleverne, er jeg vis på, at det havde været muligt at etablere blivende venskaber mellem de danske og tyske elever. Jeg er også overbevist om, at en længere filmcamp (1 uge) ville styrke den filmfaglige læring, og måske endda anspore til regional film-talentudvikling på tværs af landegrænser.

Men med en filmcamp på to dage er det svært både at vægte et højt fagligt niveau og en stor udveksling. Jeg synes derfor, at beslutningen om at integrere flere sociale tiltag de sidste to år og nedskalere ambitionsniveauet for filmundervisningen, var korrekt. Det skabte både bedre læring, og bedre og mere lystfyldt udveksling eleverne imellem.

**Dansk og tyske
elever skal blandes
noget mere. Det
kan ske ved overnatning
hos hinanden privat.
Og mere tid til at være
sammen**

Sonja Schmidt, Altes Gymnasium

Gode råd fra filmfotografen – af Eric Witzgall –

Da Martin Strange ringer og fortæller, at han mangler en underviser i filmfotografi til et dansk-tysk udvekslingsprojekt i grænseområdet, er jeg selvskreven – jeg er tysker, som har boet i over 30 år i Danmark og taler både flydende tysk og dansk, samtidig med at jeg har en del års erfaring med at undervise unge mennesker i filmproduktion, som jeg kan trække på.

Under forberedelsesmøderne til den første filmcamp er det blevet tydeligt, at selvom eleverne skulle lære at lave film, så var filmproduktion kun en del af projektet. Mødet på tværs af grænsen var det egentlige formål. Med det i mente gik jeg i gang med at tilrettelægge min undervisning, som baserede sig på to problemstillinger:

Hvilke filmfaglige elementer er nødvendige for eleverne at få kendskab til for selvstændig at kunne fotografere deres film efterfølgende?

Hvilke øvelser kan jeg finde på, som indlærer disse elementer men som samtidig fokuserer på mødet og samarbejdet mellem danske og tyske elever?

I mine overvejelser med hensyn til at definere hvilke faglige elementer jeg ville fokusere på, var det vigtigt at begrænse informationsmængden til et minimum. Jeg ville hellere i dybden med få pointer end at få det hele med på overfladen. Desuden skulle der jo netop være nok plads for eleverne til at mødes med de andre elever fra den anden side af grænsen.

Jeg endte med følgende tre filmfotografiske områder:

- **Nærbilledet** – fordi elever har en tendens til at filme alt i totaler, og fordi nærbilledet er et helt elementært element af filmsproget.
- **Det filmiske kryds** – fordi det er den mest brugte teknik til at dække en scene ind med de forskellige kameraindstillinger.
- **Spændende vinkler** – fordi det er en let måde at overraske publikum på, og fordi det gør billedsiden af filmene mere interessante.

Fordelen ved at undervise i filmfotografi er, at det er meget praksisorienteret. Og det betyder, at det meget hurtigt bliver meget konkret, hvilket gør det nemmere for elever, som ikke kender hinanden og oveni købet i mange tilfælde ikke taler hinandens sprog, at arbejde sammen omkring en specifik opgave.

Til de fleste øvelser inddelte jeg eleverne i små grupper af to-tre personer med fokus på at have både en tysker og en dansker med i hver gruppe. De små grupper har den fordel, at eleverne ikke kan "gemme" sig i mængden – men er nødt til at kommunikere og arbejde sammen med den/de andre i gruppen. Og det viste sig, at eleverne hurtigt fandt sammen og talte med hinanden på tværs af nationaliteter – noget som jeg ikke tror ville være sket i lige så høj grad, hvis grupperne var større.

Et andet aspekt, som var gavnligt for det sociale i min undervisning, var de mange små opgaver, og den forholdsvis korte tid til at udføre den enkelte opgave i. Eleverne havde lige nok tid til at snakke sammen om opgaven, men ikke nok tid til at der kunne opstå pinlige pauser – således var de i gang hele tiden. Når opgaven var udført, så mødtes vi hurtigt og så resultaterne med det samme og gav hinanden feedback. Her var det vigtigt at inddrage eleverne og få dem til at tale i forsamlingen omkring deres løsning af opgaven, og hvad de synes om de andres løsninger – at få de unge mennesker i tale er nogle gange lidt op ad bakke, især hvis de skal gøre det foran andre unge, som de ikke kender og især på et sprog, som ikke er deres modersmål. Men når isen var brudt én gang, så kom der faktisk en del gode samtaler ud af det.

Alt i alt synes jeg, at min fagworkshop omkring filmfotografi fungerede rigtigt godt, og hvis jeg skulle lave et lignende forløb igen, ville jeg fokusere på at

begrænse, hvor meget faglig viden jeg vil formidle, stille små men hurtige opgaver til eleverne og især danne små grupper, som tvinger de enkelte elever til at indgå i et samarbejde på tværs af grænser.

Den „gode“ historie

Manuskriptskrivning for danske og tyske skoleelever, Friedrich Tiedtke

Da jeg blev spurgt, om jeg ville være en af workshoplederne for filmcampen 2023, vidste jeg straks, at det var det helt rigtige for mig, fordi opgaven spillede ind i en af mine store drømme: at bygge en kreativ bro mellem tyske og danske filmskabere og sammen undersøge forskelle og ligheder i kultur og mennesker mellem de to lande. Jeg var derfor glad for at være en del af dette projekt, hvor unge teenagere fra begge lande mødes og bliver introduceret til at lave film. Jeg er selv tysker, har boet i Danmark i 11 år, taler flydende tysk og dansk og arbejder som manuskriptforfatter og instruktør i begge lande på lige fod.

Da jeg blev en del af filmcampen, havde den

allerede eksisteret i nogle år. Derfor lyttede jeg meget til erfaringerne fra de andre professionelle filmskabere Martin, Eric og Thomas, som allerede kendte til dette initiativ, og som udviklede konceptet med at rotere fra workshop til workshop. På den måde kunne alle elever blive introduceret til fire af de vigtige fagområder i film. Et af fokuspunkterne var, at eleverne fra de tyske og danske skoler skulle lære hinanden at kende. De skulle have det sjovt sammen og samtidig lære det helt basale i en filmproduktion, sådan at de ville kunne lave deres egne film bagefter.

Workshop i manuskriptskrivning

Jeg fik at vide, at især det med at skrive ”den gode historie” ofte var et problem i elevernes færdige film, og at historierne ofte var det svageste led. Det så jeg som en personlig udfordring og en mulighed for at udvikle en workshop, der ville inspirere eleverne til at skrive en simpel historie, samtidig med at de fik bekendtskab med de helt basale regler for filmdramaturgi på en klar og levende måde – uden at blive overlæsset med fagsprog og komplekse metoder.

Sjovt at erfare at det er de sammen problemstillinger, som optager de unge nord og syd for grænsen – her er ingen kulturforskel

Finja M. Löwe, Struense GSS

En udfordring var, at manuskriptskrivning er mindre fysisk end nogle andre områder i en filmproduktion, såsom kamera eller instruktion. Man sidder og skriver. Så jeg tænkte over, hvordan alle eleverne kunne føle sig personligt involveret i idé-genereringen og mærke de væsentlige dramaturgiske virkemidler på deres egen krop også.

Jeg udviklede workshoppen baseret på to problemstillinger:

1. Hvordan kan man inspirere unge mennesker til at finde på en enkel og realiserbar historie til en film på mellem 3 og 6 minutter?
2. Hvordan introducerer man de væsentlige dramaturgiske elementer af en filmisk fortælling, uden at formidlingen bliver for tør og teoretisk?

Derudover stillede jeg spørgsmålet: *Hvilke tips ville være væsentlige for at skrive historien ned i et manusformat?*

Min workshop var baseret på at fortælle om en personlig begivenhed, hvor hver elev skulle skrive ned og eventuelt genfortælle et problem, han/hun havde haft, som de havde løst hen over kort tid.

Disse personlige anekdoter var små "historier", som jeg kunne bruge som udgangspunkt for at tale om hovedpersonen, dens mål og modstand.

I små improvisationer, hvor jeg brugte et af deres eksempler, hvor de dramaturgiske elementer var særligt tydelige, skulle de mærke, hvor vigtigt det er, at strategien for at opnå et mål ændres i en film. På den måde kunne de dramaturgiske elementer gøres håndgribelige for eleverne selv. Det tror jeg var vigtigt, for at workshoppen indhold ikke kun blev husket oppe i hovedet, men også gennem egne kropslige erfaringer.

Erfaringer med egen undervisningsmetode

I starten gik jeg ud fra, at alle elever ville kunne tale både dansk og tysk. Men da jeg indså, at

det ikke altid var tilfældet, gennemførte jeg hele workshoppen på engelsk. Det var den eneste måde, hvorpå både danske og tyske elever kunne følge med. Da jeg holdt workshoppen langsom og tydelig på engelsk, kunne jeg mærke at det stadig var en udfordring til tider, da ikke alle eleverne var lige gode til sproget. Som underviser var det klart en fordel også at kunne tale de to andre sprog for at kunne gentage nogle vigtige pointer – især opgaverne – på tysk og dansk. For det var ikke altid, at alle turde indrømme, at de ikke forstod opgaven på engelsk.

I improvisationsøvelserne spillede både danske og tyske elever ofte en scene sammen på engelsk. Det var imponerende at se, hvordan de involverede sig i hinandens scener for at spille dem bedst muligt. De tog den meget seriøst. Jeg kan forestille mig, at det hjalp, at der ikke var for mange elever fra den optrædende elevs egen klasse til stede i rummet. (De var blevet delt op i grupper før.) I andre undervisningssammenhænge har jeg nemlig oplevet, at de allerede fastlåste dynamikker og statusser i en klasse kan gøre det svært for nogle at tage øvelsen helt seriøst.

I starten tænkte jeg, at en udfordring i min workshop ville være at dele personlige erfaringer med andre, hvilket forståeligt nok kan være svært i den alder. At åbne sig op foran fremmede på et sprog, man ikke er helt sikker på, kan føles grænseoverskridende. Det vidste jeg godt, og det var derfor vigtigt at sikre mig, at eleverne delte deres anekdoter helt frivilligt. Det var også vigtigt, at de kunne mærke, at deres personlige anekdote altid kunne omdannes til en helt anderledes historie ved at tilføje eller ændre nogle få dramaturgiske elementer. Dermed kunne historien løsrive sig fra deres egen person, hvilket var vigtigt. Det fungerede godt, da eleverne kunne mærke, hvor meget dramaturgisk potentiale deres hverdag, deres virkelighed, indeholder – hvis man skruer lidt op for nogle ting...

For mig personligt var det meget interessant, når de tyske og danske elever lyttede til hinandens historier. De var ofte forskellige fra det, de selv oplevede, og alligevel handlede de i bund og grund tit om de sammen emner og følelser.

Da jeg kom til tips til manusskrivning, var det meget vigtigt, at de forstod, at hver eneste scene skal have en betydning, og at der ofte findes en hovedscene med et tydeligt vendepunkt i så kort en film. Åbenbart havde det været et problem, at de tidligere film ofte havde mange transportscener, hvor der ikke rigtigt skete noget. Det prøvede jeg at få dem til at forstå, og jeg forklarede også, at (næsten) alle scener burde indeholde de dramaturgiske midler, vi havde talt om.

Lille sidenote

I starten havde alle professionelle udviklet deres workshops hver for sig. I løbet af filmcampen fandt vi mere og mere ud af, hvad de andre præcist lavede i deres workshops. Det var interessant, fordi det gav en mulighed for at referere til de andres indhold i sin egen workshop. Desværre fik vi aldrig set hinandens workshops, så vi endnu bedre kunne lave forbindelser mellem de forskellige positioner og bygge videre på hinandens undervisning. Men det var vigtigt at have pauserne sammen, og at vi boede på det samme sted, så man altid kunne dele sine erfaringer og høre, hvad de andre lavede og hvilke udfordringer de havde.

For mig repræsenterede denne filmcamp en tilnærmelse til en kreativ og kulturel udveksling mellem tyske og danske elever, som jeg rigtig gerne vil fortsætte med at arbejde på i fremtiden.

Hvorfor skal vi lave film?

Af: Thomas Engell. Filmklipper & konceptudvikler
Filmfokus.org

Erfaringsperspektiv - Dansk-tysk filmcamp 2020-2024

I enhver undervisningssituation, hvor vi ønsker at åbne elevernes øjne for ny viden og igangsætte processer, må man forvente at blive mødt med et hvorfor? Pædagogiske lærebøger forbereder os på læringsmodstand, og hvordan vi skal genkende den og arbejde for, at eleven finder drivkraft til at transformere eller opløse modstanden. Optimalt, når vi lykkes, bliver læringsrummet midlertidigt trygt og fordrende for eleven og for underviseren.

Når vi sætter film på skoleskemaet, mener jeg, at vi må være realistiske i forhold til elevernes "hvorfor". Selv garvede ildsjæle kan brænde fingrene på den enorme opgave det er at engagere en skoleklasse i at lave film. Derfor bliver man som filmfaglig underviser også nysgerrig på, når filmundervisningen lykkes. Så lad mig forsøge at indkredse mulige succeskriterier:

Forberedelsen - "workflow": Når vi skal lave film, bliver vi naturligvis som lærere udfordret på det faglige men i endnu højere grad i det helt lavpraktiske. Nemlig faciliteter, teknik og hvordan man gør tingene ude på en skole.

I filmproduktion taler vi om "workflow" forstået som, hvordan bevæger data (film-lyd-grafik-animation) sig igennem vores skabelsesproces. F.eks. hvad filmer vi på, og hvad klipper vi på/med?

Det er derfor en rigtig god idé at forventningsafstemme hvad, der helt realistisk kan

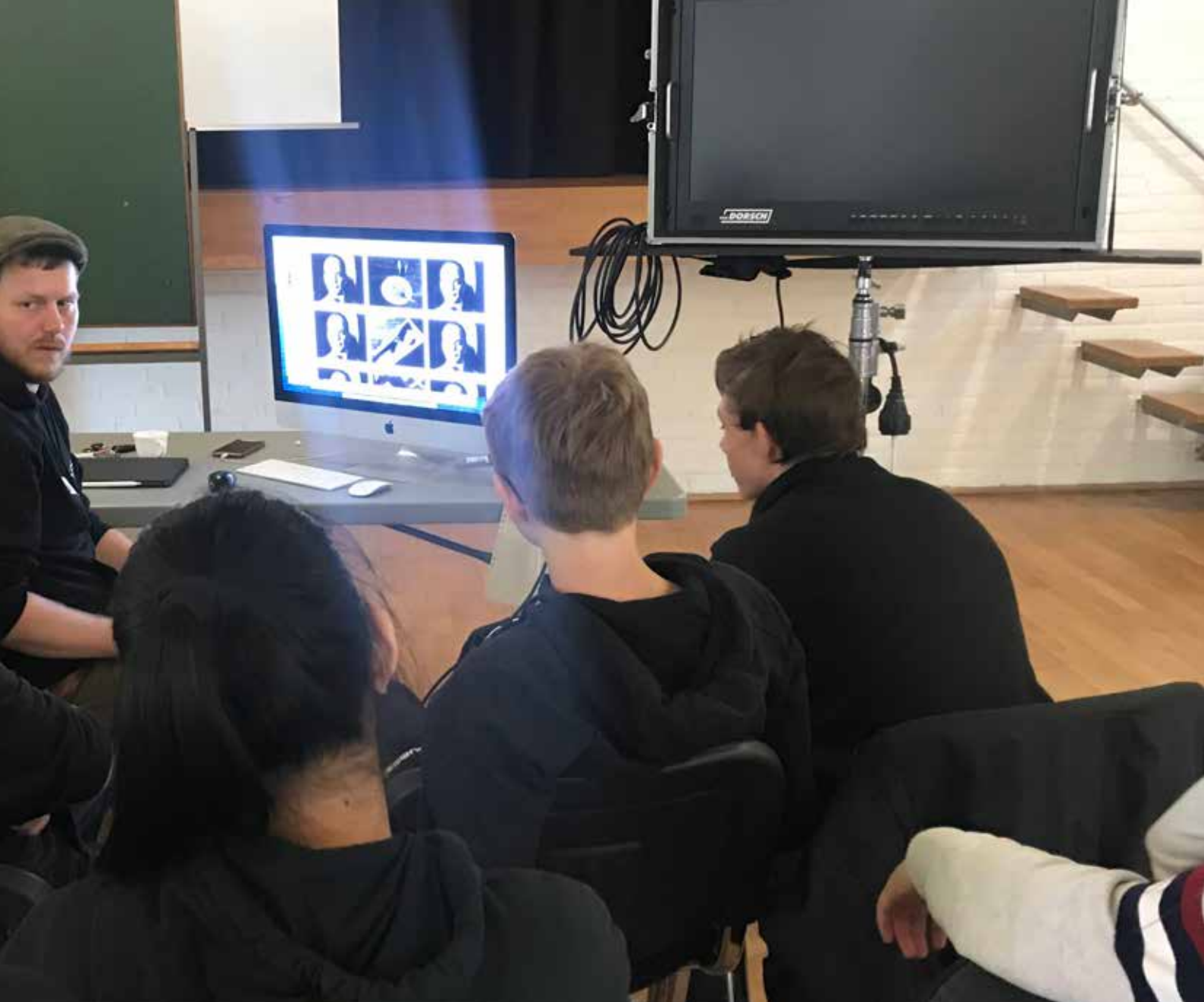

Eleverne bliver ved dansk-tyske møder mere åbne overfor andre på tværs af landegrænsen

Finja M. Löwe, Struense GSS

lade sig gøre. Har skolen udstyr eller er det helt eller delvist BYOD (Bring Your Own Device)?

Afprøv selv først jeres "workflow" som en del af jeres forberedelse. Men indbyg også i jeres planlægning, at eleverne skal lave tekniske prøver af deres "workflow" og få det godkendt, inden de går i gang med den "rigtige film". Struktur er et ufravigeligt princip i al undervisning (Hilbert

Meyer, 2004), og det skaber tryghed for eleverne, at man som lærer kan kommunikere, hvorledes man forventer, at de skal navigere i den proces, de skal deltage i. Man kan med stor fordel bruge onlineværktøjer, som vi har gjort på filmfokus.org til at give adgang til undervisningsmateriale og definere målepinde, så eleverne kan "ses" og være i formativ dialog under skabelsesprocessen. Man skal virkelig gøre sig umage for at levere transparente præstationsforventninger:

- Tænk over din didaktik og hvis du kender eleverne i forvejen, hvordan de forventede taksonomiske trin passer til deres kreative eller faglige niveau.
- Det er altid nødvendigt at differentiere, så der er "ægte" læretid til dem, der har brug for det, og når de har brug for det.
- Husk at indarbejde inspiration og dannelse mod det filmfaglige. Se film med eleverne og tal om dem. Mere end nogensinde er vores vaner og udsynspunkter til medier helt og aldeles

forskellige. Vi kan ikke tage noget for givet. Der er elever, som aldrig har læst, set eller hørt om "Harry Potter". Men det betyder ikke, at de ikke oplever og sanser medier, vi bliver bare nødt til at mødes i fælles oplevelser, som vi kan bruge som referencer.

Mødet med eleverne

Når vi som filmfaglige kommer ud på skoler og underviser, har vi nok en fordel, fordi vi ses som den "skæve onkel" eller "skøre tante". Der er en forventning til, at der vil ske noget anderledes, måske noget "godt anderledes". Hvis eleverne derimod allerede kender os, skal vi arbejde lidt ekstra for at "reclame" en ny identitet. For når vi underviser i film, fungerer det ikke, hvis vi kun opleves som en omvandrende facitliste, som eleverne skal regne ud. Som underviser inviterer jeg derfor mine studerende ind i et fagligt fællesskab, hvor deres initiativ til at deltage og til at skabe bliver en forudsætning. Jeg

gør en dyd ud af at fortælle eleverne som det første, at jeg faktisk ikke er kommet for at lære dem en helt masse nyt. Men at jeg derimod er kommet for at fortælle dem, hvor meget de faktisk allerede ved om film.

Tænk lige et øjeblik over hvor abstrakt det egentlig er at tale om film? Det at se en film lærer os jo reelt ikke noget om, hvordan filmværket er blevet til. Hvor mange gange manuskriptet er skrevet om og hvor mange scener, der er klippet ud. Det kan man kun erfare ved selv at blive en del af en filmproduktion.

Klasseværelset skal være dialogisk

Filmprojekter er en åbenlys mulighed for at opløse eksisterende faglige og/eller sociale hierarkier. Vi kan give eleverne en ny stemme i et fagligt og kreativt felt, hvor de kan se og høre hinanden på en anderledes måde – i en kunstnerisk form. Her er det, at lærerrollen og den identitet man går ind med som underviser, spiller en stor rolle for succes.

Et eksempel: Hvis en elev i plenum byder ind med et svar, spørgsmål eller fortolkning, der ligger "uden for skiven" i forhold til det faglige tema eller hvor i processen vi er, skal man ikke afvise det men derimod bruge sin filmfaglige viden til at sætte en "ramme af relevans" rundt om elevens "stemme" og hvis muligt binde det til et emne, der kommer senere eller noget vi slet ikke havde tænkt på endnu, men som vi helt sikkert også skal have med. Det er

fordrende og omsorgsfuld klasserumsstyring, der inviterer til faglig fest helt uden "dummebøder". Dem der normalt oplever sig "sat i bås" kan næsten starte på en frisk. Personligt har jeg også virkelig gode erfaringer med at bruge netop det filmfaglige som undervisningsramme for udsatte eller fagligt udfordrede unge.

Lærerrollen i det filmfaglige felt

Jeg stiller lige skarpt på lærerrollen og starter med at sige: "Skuldrene ned og træk vejret roligt". Selv os, der lever og ånder film, kan ikke vide alting. Men det er heller ikke det, det handler om. Det handler om at lytte til spørgsmål med interesse og derefter facilitere viden. I vil møde mange "eksperter" blandt jeres elever, som "stikker af" og er færdige før de andre – men så har lavet fejl og måske må lave ting om. Men det er helt i orden. Det er også virkelig vigtigt for "den gode proces", at alle de lærere, der deltager i et filmprojektforløb, også deltager i fællesundervisningen. Det, at lærerne har oplevet og gennemgået de samme undervisningsforløb som eleverne, giver en fælles begrebsforståelse i det videre forløb. Det hjælper både lærere og elever til at kommunikere mere præcist. Som nævnt tidligere er vores individuelle udsyn og medievaner så forskellige, at det er absolut nødvendigt som lærer at være til stede og tage læringsrejsen sammen med sine elever.

Et sprog på tværs af sprog

Kerneopgaven har været at etablere et udviklende dansk/tysk skolesamarbejde i det filmfaglige felt. Derfor skal ovenstående erfaringer også læses i et flersprogligt og tværkulturelt perspektiv.

Tyske og danske elever kommer selvfølgelig fra hver deres læringskultur, men de har (2025) sammenfaldende medievaner. Der er en fælles forståelse for historiefortælling i filmmediet – et unikt fundament, der kan bygges videre på. Det bidrager til det dialogiske klasseværelset, at stemmerne i elevernes filmproduktioner transcenderer sprog og kultur. Det er noget, der binder os sammen og nuancerer vores forståelse for hinanden.

Filmen er først færdig, når den er færdig

En af de fedeste ting ved filmproduktion i skolesammenhæng er, når vi dyrker en formativ tilgang til den skabende proces. Det får eleven til at opleve og derefter erkende, at ændringer, tilpasninger eller måske nye filmoptagelser kan flytte oplevelsen af fortællingen i den færdige film. Det,

at noget kan vokse sig bedre og "federe" end man havde troet - at det kan betale sig at gå en ekstra mil i fællesskab for at forædle noget. Elevernes skal motiveres til at sætte deres sanseapparat i spil, så elevens læringsproces flytter sig fra et: lektie/facit nu er jeg færdig perspektiv til et: Det kan måske blive endnu bedre perspektiv.

I forhold til elevernes valg af tema i fortællingen mener jeg, at man som underviser skal undgå at kritisere eller styre for hårdt. Det gælder alle faser - udvikling - produktion - postproduktion. Det handler om ikke at tage elevernes kunstneriske stemmer fra dem. Det er meget bedre som underviser at være nysgerrig og spørge ind til, hvad eleverne ligger til grund for deres udtryk - hvilke følelser er i spil.

- Lad filmholdene evaluere hinandens film undervejs - inden de er helt færdige.
- Støt op om genrevalg og udtryk selvom det for dig stritter mærkeligt, husk det er en proces.
- Kom ikke på forkant med kritik men giv plads til udvikling og erkendelser hos eleverne selv. Det er for mig god didaktik at foreslå film, der kan inspirere med filmfaglige greb og metoder på elevernes egne betingelser.
- Tillid til processen.

I klipperummet skriver vi det sidste manuskript

Klippeprocessen er nok en af de mest givende i forhold til at lære ikke bare om dramaturgi og genre men i lige så høj grad om godt skuespil, kamera/komposition, lyd, lys - kort sagt, alt det vi har fået med på optagelserne. I klipperummet arbejder vi så videre med tempo og musikalitet i fortællingen, lyddesign og musik. Uendelig mange til - og fravalg.

- Det giver virkelig god mening, hvis det er muligt i undervisningsplanlægningen, at eleverne ikke filmer alle scener på en dag. Så kan man nå at klippe optagelser sammen og få en fornemmelse af, hvad man kan gøre bedre næste gang - eller hvad der måske mangler.

Filmfokus.org - et lys i mørket

Idéen til Filmfokus sprang ud af Coronakrisens nedlukning. Det tog fire måneder i alt at udvikle, producere og programmere. 1. september 2020 gik vi online, og primo november 2020 havde læringssitet over 500 tilknyttede brugere. Platformen gjorde det muligt for skolerne at netværke virtuelt med de andre filmproducerede skoler, som deltog i filmcamp 2020, og som de af gode grunde ikke kunne møde fysisk med. Filmfokus sidestiller elever og lærere og tager dem fagligt i hånden gennem filmfaglige video-tutorials, inspirerende kortfilm samt opgaver- og undervisningsmaterialer - tilgængelige 24/7. Det er virkelig et aktiv at kunne søge viden sammen med

eleverne, også når den filmfaglige underviser ikke lige er fysisk til stede.

Filmfaglig "empowerment"

Grunden til, at det filmfaglige felt for mig er så pædagogisk interessant, er først og fremmest, at det som kunstart er sammenspundet af en myriade af fag og kompetencer, der er i samspil. Indgangen til filmfaget for den nysgerrige er mangfoldig. Vi kan derfor inspirere til læring i mange felter under et fælles format. Teamsamarbejde og kommunikation er omdrejningspunktet for skabelsesprocessen og det kunstneriske udtryk - eleven som skaber og historiefortæller. Filmens anatomi helt igennem er et følelsernes og nuancernes sprog - et sprog som det er fantastisk at øve sig i at mestre. Vi skal lave film i danske/tyske skoler, fordi det styrker evnen i eleven til at gå på tværs af mange forskellige fagligheder sætte dem i nye samspil og udvikle kompetencer. Denne dannelse igennem filmfaglig og tværkulturel erkendelse, mener jeg, kan være medvirkende til at styrke unge menneskers sociale og faglige identitet.

